

економічної діяльності міста, а також між розміром міста та потенціалом розвитку ринку праці.

8. Незадовільним залишається стан дорожнього господарства міст України. Із загальної кількості мостів та шляхопроводів міст України 760 споруд (дані 2022р.) (8,2%) має обмежену несучу спроможність або знаходиться в аварійному стані.

Багато міст мають застарілі генеральні плани, які потребують оновлення. Актуалізація цих планів визначить потреби в територіях для забудови та інших видів використання.

Більшість з перерахованих проблем щодо забезпечення сталого розвитку міст мають тісну взаємозалежність. Це вимагає застосування інтегрованого підходу до соціально-економічної модернізації регіонів та міст України на основі концепції сталого розвитку.

Курс на євроінтеграцію, визнаний Україною як пріоритетний, передбачає імплементацію європейських стандартів якості життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амоша О.І. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: монографія. Донецьк: НАН України, інститут економіки промисловості, 2020. 534.
2. Іванова Т.В. Екологізація як функція інноваційного розвитку економіки України. Інфраструктура ринку. 2017. №7. С.276-279.

Юрій ТАРАС

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
yurataras09@gmail.com*

ЗМІНИ ЦІННОСТЕЙ В РІЗНІ ЕПОХИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО

Отож, перед тим, як починати певне таке невеличке дослідження щодо зміни цінностей в певні епохи, то варто ще попередньо наголосити, що ці епохи ми будемо проходити за принципом, про який наголошував Річард Бульє. Він говорив, що кожна епоха у різних науках повинна відповідати історичним епохам (давній час, античність і т. д.) в поєднанні з філософією, яка критичніше і лаконічніше буде це пояснювати. [6, с. 1] При цьому, ми будемо відштовхуватися вже від більш сучасної

антропологічної людини, від середнього палеоліту, адже у них вже є більш точніше виявлені цінності та їх вплив на суспільство.[5, с. 319]

В той час тодішні люди з таких основних цінностей мали усі види цінностей – релігійні, етичні, естетичні, логічні. Проте, економічні ще не є добре розвинуті (торгівля, мореплавство). 100 000 р. тому вже використовували ювелірні прикраси та охру для прикрашання тіла. 50 000 р. тому вони демонстрували багато характерних форм поведінки, таких як поховання померлих, використання металевих зброї. Однією з найважливіших змін був розвиток синтаксичної мови, що значно покращило здатність людей до спілкування. Ознаки раннього мистецького самовираження можна знайти у вигляді печерних малюнків та скульптур зі слонової кістки, каменю та кістки, що свідчить про форму духовності, яку зазвичай трактують як анімізм або шаманізм. [5, с. 358-359] В кінці кінців це дало нам великий спектр археологічних пам'яток, решток, давніх культурних речей, що показують добре розвинуті цінності ще в давнину.

Неолітична революція (10 тис. р. до н. е.) додала також і економічні цінності. Сільське господарство було результатом зростання населення, він створив надлишки їжі, які могли підтримувати людей, безпосередньо не зайнятих у виробництві їжі, що дозволило значно збільшити щільність населення та створити перші міста і держави. Металообробка вперше була використана при створенні мідних інструментів та прикрас близько 6400 р. до н. е. Незабаром з'явилися золото і срібло, в основному для використання в прикрасах. Потреба в металевих рудах стимулювала торгівлю, оскільки в багатьох районах раннього людського поселення не вистачало необхідних руд. Перші ознаки бронзи, сплаву міді та олова, датуються приблизно 4500 р. до н. е., але цей сплав не набув широкого застосування до третього тисячоліття до н. е. [1, с. 30-31]

Уже від початку бронзового віку до падіння Західної римської імперії цінності людей практично не змінилися, окрім релігійних, а лише видозмінилися в певній мірі і розширилися по категоріях. Додалися наукові цінності. Ці суспільства розвинули низку об'єднуючих характеристик, включно з центральним урядом, складною економікою та соціальною структурою, системами ведення обліку, а також відмінними культурами та релігіями. Ці культури по-різному винайшли колесо, математику, обробку бронзи, вітрильники, гончарний круг, ткацтво, будівництво монументальних споруд, та писемність. [4, с. 15-19] Розвинулися політеїстичні релігії, центром яких були храми, в яких жерці та жриці здійснювали жертвні обряди. В античності мислителі тяжіли до досконалості та мирського щастя [3, с. 13]

Період Середньовіччя кардинально змінює людські цінності. Цінності в середні віки дуже добре описує Пісня про Роланда. Насамперед в Середньовіччі виходить релігійний вид цінності. Завдяки ньому потрібно боятися Бога і підтримувати його Церкву, а також захищати слабких і беззахисних. Особливо цінувалося жити по честі і заради слави. Етичні цінності постали наступними, що потрібно коритися тим, хто має владу, зберігати віру і завжди говорити правду. В Античні часи жінка була доволі спірним питанням в плані відносин з нею. Середньовіччя ж каже поважати честь жінки. Моральні ж цінності кажуть, що ніколи не потрібно відмовлятися від виклику рівного собі та ніколи не повертатися спиною до ворога. Середньовіччя мало б виховати сміливу людину, яка не повинна була боятися нічого і не допустити краху держав. Наслідок – лицарський культ, розвиток Церкви, хрестові походи задля визволення гробу Господнього. При цьому, Церква охоче торгувала індульгенціями. Все це підкріпило до переходу в часи Відродження і Реформації, як критика на це все. [7] Тобто практично все сходило до однієї цінності – «щастя по відношенню до союзу з Богом».

Якщо Середньовіччя було релігійно ціннісним, то Новий час пішов іншим чином. У ньому занепадають релігійні цінності в певній мірі через зміну пріоритетів в користь науки та економічних цінностей. З точки зору світового масштабу найважливішою рисою Нового часу був його поширюваний глобалізаційний характер. З'явилися нові економіки та інститути, які ставали все більш досконалішими і глобально артикульованими впродовж цього періоду. Цей період також включав в себе зростання домінування меркантилізму як економічної теорії. Інші помітні тенденції цього періоду включають розвиток експериментальної науки, дедалі швидший технологічний прогрес, секуляризовану громадянську політику, прискорення подорожей завдяки вдосконаленню картографії та конструкції кораблів, а також появу національних держав. [2, с. 710-711]

Після Першої світової війни епоха цінностей знову змінюється. Серед головних тем століття – деколонізація, націоналізм, глобалізація та нові форми міжурядових організацій. Демократія поширилася, і жінки отримали право голосу в багатьох країнах світу. Почалася культурна гомогенізація завдяки розвитку нових транспортних та інформаційно-комунікаційних технологій, популярній музиці та іншим впливам західної культури, міжнародним корпораціям і тому, що до кінця 20-го століття стало, можливо, справді глобальною економікою. Бідність зменшилася, а століття стало свідком зростання рівня життя, зростання світового

населення, усвідомлення деградації довкілля та екологічного вимирання. Е. Вільсон наголосив, що цінності змінилися повністю і що такого різкого їх переходу не очікував певно ніхто. Категоріальний апарат так розширився, що тепер кожний вид цінності – це те саме найменше благо. Він сказав, що якщо спочатку були естетичні, етичні, логічні, релігійні, то практично усе зациклене на економічних. А чи добре чи погано, то він сказав, що це лише питання для роздумів. [8, 149-153]

Підсумовуючи, можна сказати наступне. Починаючи від первісних часів, ці ж первісні люди заклали все таки первинні цінності, як релігійні, етичні і т. п., що дійшли до наших часів, хоч і не в повній мірі. Так, релігійні цінності постійно змінювалися, а до сьогоднішнього часу, хоч і не зникли, але втратили свою силу у великій кількості. Насамперед вийшли економічні цінності, що, на жаль, в деякій мірі занурили нас у залежність від технологій. Проте, надіємося, що все таки в подальшій мірі релігійні і економічні цінності стануть в балансі.

ЛІТЕРАТУРА

2. Headrick D. R. *Technology: A world history*. New York : Oxford University Press, 2008. 176 p.
3. J. de Vries. The limits of globalization in the early modern world. *The Economic History Review*. 2009. Vol. 63, no. 3. P. 710–733. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1468-0289.2009.00497.x> (date of access: 06.05.2024).
4. Johnston S. I. *Religions of the Ancient World: A Guide*. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press, 2004. 736 p.
5. McNeill's W. *A World History*. New York : Oxford University Press, 1999. 640 p.
6. *The Cambridge World History* / ed. by D. Christian. Cambridge University Press, 2015. 516 p. URL: <https://doi.org/10.1017/cbo9781139194662> (date of access: 05.05.2024).
7. *The Earth and Its Peoples: A Global History, Volume I* / R. Bulliet et al. Boston : Cengage Learning, 2014. 480 p.
8. Values During the middle Ages. prezi.com. URL: <https://prezi.com/uawlgy2gh2r8/values-during-the-middle-ages/> (date of access: 06.05.2024).
9. Wilson E. O. *The Future of Life*. New York : Alfred A. Knopf, 2002. 229 p.